

Mateusz Bajon

Uniwersytet Zielonogórski
ORCID: 0009-0002-8019-4898
mateusz.bajon@o2.pl

DOKĄD ZMIERZA LEWICA. AKTUALNE POLSKIE PARTIE LEWICOWE W ZESTAWIENIU Z KLASYCZNYMI POSTULATAMI

STRESZCZENIE: Artykuł analizuje współczesne polskie partie polityczne deklarujące wartości lewicowe, koncentrując się na trzech klasycznych filarach lewicowej ideologii: woli powszechnej, równości i solidarności. W analizie uwzględniono sześć partii: Inicjatywę Polską, Zielonych, Nową Lewicę, Polską Partię Socjalistyczną (PPS), Unię Pracy oraz Lewicę Razem. Badanie opiera się na przeglądzie statutów partii, ich deklaracji programowych oraz działań podejmowanych w przestrzeni publicznej. W kontekście współczesnej polityki autor zauważa, że lewicowe partie w Polsce często funkcjonują w ramach szerszych koalicji, co wymusza kompromisy ideowe. Analiza ukazuje również trudności w praktycznej realizacji lewicowych postulatów, zwłaszcza w obliczu dominacji ugrupowań centrowych i konserwatywnych. Mimo to partie lewicowe odgrywają istotną rolę w debacie publicznej, promując idee równości społecznej, demokratyzacji i sprawiedliwości ekonomicznej. Podsumowując, artykuł podkreśla, że choć współczesna lewica w Polsce nie jest jednolita, to wciąż odwołuje się do historycznych wartości, starając się dostosować je do zmieniających się realiów społeczno-politycznych.

SŁOWA KLUCZOWE: lewica w Polsce, partie lewicowe, wola powszechna, równość, solidarność, wybory parlamentarne 2023 roku

Wstęp

Dzisiejsze podejście i zainteresowanie badaczy ruchami pravicowymi zmotywowało autora tekstu, aby spojrzeć w przeciwnym kierunku. Celem autora było zweryfikowanie wybranych wartości lewicowych w dzisiejszych polskich partiach, które przynajmniej w warstwie deklaratywnej uważają się za obecną lewicę. To spojrzenie i samodefiniowanie się jako ruch lewicowy wynika głównie z ich samooceny, ale także nawiązuje do wartości i idei historycznych omawianego ruchu. Autor w swoim opracowaniu wyznaczył trzy spośród klasycznych wartości ruchu lewicowego i podjął próbę odnalezienia ich we współczesnych polskich partiach, które od 15 października 2023 r. zasiadają, samodzielnie lub w ramach szerszych koalicji, w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej X kadencji. Zastosowano metodę analizy źródeł i właśnie tam szukano historycznych wartości, aby uchwycić istotę ruchu i stwierdzić ponad wszelką wątpliwość, czy sprawdzane ugrupowania są w istocie ruchami lewicowym, czy tylko za takie się podają.

Trzy wybrane klasyczne wartości lewicowe

Będąc uczciwym wobec ruchów lewicowych, ich historii oraz wobec omawianych w dalszej części ugrupowań, autor zaznacza, że wybór wskazanych i określonych jako klasyczne wartości lewicowe jest jego osobistą decyzją. Ten wybór nie oznacza, że są to jedyne takie wartości.

W swoim dziele *Umowa społeczna* z 1762 roku Jean-Jacques Rousseau porusza wątek woli powszechnej – *volonté générale*. Jednak co to oznacza? W Księdze I i Księdze II autor tłumaczy, czym to określenie jest według niego, i że oznacza ono kilka rzeczy. Po pierwsze nie jest to suma indywidualnych woli, ale raczej ich racjonalna synteza. Po drugie dąży ona do uzyskania dobra ogółu, a nie tylko do zaspokojenia interesów większości czy aktualnych elit. Po trzecie nie może być reprezentowana przez indywidualne osoby, ponieważ suwerenność należy do wszystkich obywateli. Po czwarte obywatele mają obowiązek podporządkować się właśnie woli powszechnej, gdyż jest ona emanacją ich wspólnego dobra. Oznacza to, że partia, która realizuje tę wartość, jest szczególnie wyczulona na głos obywateli i stara się go nie tyle dostrzec, ile też przede wszystkim wdrożyć.

Kiedy w 1789 roku rozpoczynała się wielka rewolucja francuska, na swoich sztandarach miała między innymi równość – *égalité*. Owocem wskazanych wydarzeń stało się powołanie Zgromadzenia Narodowego w Paryżu wraz z dziś znanym, a właśnie wtedy zapoczątkowanym usadzeniem parlamentarzystów. Tych o postępowych, uwzględniających do tej pory pomijane grupy społeczne, przez rządzących po lewej stronie, a tych o podejściu hołdującym tradycji i negującym zmiany posadzono po stronie prawej. Dodatkowo właśnie to nazewnictwo wskazujące strony, ale także pewne prądy myślowe pozostało do dziś i stosowane jest do skrótowego określania ugrupowań. Wskazany podział, choć czasem uważany za archaiczny, został omówiony i podtrzymany jako wciąż aktualny przez Norberto Bobbio w jego pracy z 1995 r. *Prawica i Lewica. Égalité* jest dla autora kolejną z tych klasycznych wartości definiujących ruchy lewicowe. Otóż nie miała ona oznaczać równości między poszczególnymi jednostkami, ale odnosiła się przede wszystkim do równego statusu społecznego realizowanego przez społeczeństwo obywatelskie. Oznaczało to też zniesienie uprzywilejowania i posiadania przede wszystkim równych możliwości, a także szansy awansu społecznego wedle zasług, co stanowiło zaprzeczenie podziału stanowego czy klasowego.

Kolejną wartością, której autor będzie poszukiwał, jest solidarność, o której wspominali na kartach *Manifestu Partii Komunistycznej* z 1848 r. Karol Marks i Fryderyk Engels. „Proletariusze wszystkich krajów, łączcie się!”¹. Wskazują oni, że dotychczasowe ruchy były siłami mniejszościowymi w sprawach mniejszości, natomiast

1 K. Marks, F. Engels, *Manifest partii komunistycznej*, Studenckie Koło Filozofii Marksistowskiej, Warszawa 2007, s. 21.

ruch proletariatuszy nie tylko łączy w sobie starania większości, ale także powinien być realizowany w formie jednoczesnej dla tych samych grup w różnych organizmach państwach. Ta wartość opiera się na proteście przeciwko posiadaniu przez elity własności prywatnej środków produkcji, dzięki czemu to właśnie oni bogacą się kosztem swoich pracowników, blokując im możliwość rozwoju i uzyskania awansu społecznego. Oznacza to również potrzebę współdziałania ponadnarodowego, aby zwiększyć swoją siłę oddziaływania.

Trzy wartości, czyli: wola powszechna, równość i solidarność – wszystkie mogą tworzyć zdaniem autora podwaliny dla ruchu lewicowego opartego na historycznych cechach. Ruch ten będzie budowany na świadomej roli społeczeństwa obywatelskiego. Jego działania będą dla dobra i w jego imieniu. Będzie to realizowane poprzez wsłuchiwanie się w głos społeczeństwa i eliminowanie grup uprzywilejowanych. Taki ruch jest utopijny, ale właśnie utopie wskazują nam ten stan doskonały, do osiągnięcia którego dążymy.

Polskie partie lewicowe Sejmu X kadencji

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Pan Andrzej Duda w swoim postanowieniu z 8 sierpnia 2023 roku w sprawie zarządzenia wyborów ogłosił „§ 1. Zarządzam wybory do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej. § 2. Dzień wyborów wyznaczam na niedzielę dnia 15 października 2023 r.”². Postanowienie to wykonał na podstawie „art. 98 ... pkt 2. Wybory do Sejmu i Senatu zarządza Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej...”³. Państwowa Komisja Wyborcza w obwieszczeniu z 17 października 2023 roku o wynikach wyborów przedstawiła szczegółowy raport o wynikach wyborów, prezentujący dane ze wszystkich okręgowych komisji wyborczych, i tak oto głosowały 21 971 603 osoby uprawnione. Oddano: 21 596 674 głosy ważne, z czego 7 640 854 na kandydatów Komitetu Wyborczego Prawo i Sprawiedliwość, co stanowiło 35,38% ogółu i przełożyło się na 194 mandaty (42,17%); 6 629 402 głosy na Koalicyjny Komitet Wyborczy Koalicja Obywatelska – Platforma Obywatelska, Nowoczesna, Inicjatywa Polska, Zieloni, dając 30,70% ogółu głosów, 157 mandatów (24,13%); 3 110 670 głosów na Koalicyjny Komitet Wyborczy Trzecia Droga Polska 2050 Szymona Hołowni – Polskie Stronnictwo Ludowe 14,40% oddanych głosów, 65 mandatów (14,13%); 1 859 018 głosów na Komitet Wyborczy Nowa Lewica, dając 26 mandatów (8,61%); 1 547 364 głosy na Komitet Wyborczy Konfederacja Wolność i Niepodległość,

² Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 8 sierpnia 2023 r. w sprawie zarządzenia wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. z 2023 r. poz. 1564.

³ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 484.

przekładając się na 18 mandatów (3,91%)⁴. W ich skład wchodzi ugrupowania (aktorzy polityczni), które w oficjalnie deklarowanej przez siebie warstwie klasyfikują się jako lewicowe. Należą do nich Inicjatywa Polska, Zieloni, Nowa Lewica, PPS, Unia Pracy oraz Lewica Razem i to na nich autor skupił swoją uwagę.

Dalej zostaną przedstawione wyniki przeprowadzonej przez autora analizy materiałów źródłowych udostępnionych przez wskazanych aktorów politycznych, które wskażą dane odnośnie do realizowania badanych wartości – woli powszechnej, równości oraz solidarności.

Inicjatywa Polska nr ewidencyjny 401

Zgłoszona została do Sądu Okręgowego w Warszawie 15 marca 2019 r., do wskazanego sądu rejestrowego złożono statut, w którego Rozdziale II pt. *Cele Inicjatywy Polska*⁵ czytamy między innymi:

Art. 5. ...

2. Inicjatywa Polska może być członkiem krajowych i międzynarodowych organizacji zrzeszających partie polityczne i organizacje o założeniach ideowych i programowych zbieżnych z reprezentowanymi przez Inicjatywę Polska...

Art. 6.

Celami Inicjatywy Polska są w szczególności:

1. budowa państwa demokratycznego opartego na poszanowaniu prawa, szanującego zasady wolności osobistej;
2. umacnianie zasad sprawiedliwości społecznej oraz społecznej gospodarki rynkowej;
3. szerzenie postaw równościowych, w szczególności równości kobiet i mężczyzn w życiu publicznym i społecznym;
4. wspieranie działalności państwa na arenie międzynarodowej i ponadnarodowej⁶.

Zacytowany statut reguluje możliwości zrzeszania się z organizacjami międzynarodowymi oraz bezpośrednio wskazuje pewien katalog celów, jakie stawia sobie wspomniane ugrupowanie. Poprzez europosła Dariusza Jońskiego Inicjatywa związana jest z Grupą Europejskiej Partii Ludowej. Do jej celów należy znoszenie różnic między pozycjami społecznymi kobiet i mężczyzn, dążenie do ochrony praw pracowniczych i godnych warunków pracy. Wspiera też solidarność we wspólnej polityce rolnej dla obszarów takich jak rolnictwo czy rybołówstwo.

Natomiast program Inicjatywy Polska na jej oficjalnej stronie internetowej w zakładce „o nas”⁷ wskazuje, że tworzą ją ludzie z rozmaitych grup społecznych i zawodowych, a łączy wspólna wizja państwa. Państwo definiuje jako takie, w którym „obywatele

4 Wyniki głosowania w wyborach do Sejmu w 2023 roku, <https://sejmsenat2023.pkw.gov.pl/sejmsenat2023/pl/sejm/wynik/pl> [dostęp 2.02.2025].

5 Status partii Inicjatywa Polska, <https://bip.warszawa.so.gov.pl/uploads/politicalRegister/files/401.pdf> [dostęp 8.02.2025].

6 *Ibidem*.

7 Inicjatywa Polska, *Strona Główna*, <https://ipl.org.pl/o-nas/> [dostęp 8.02.2025].

i obywatelki czują się wolni, równi wobec prawa i bezpieczni⁸. Wskazują także źródło ewentualnych zmian. Jest nim „współpraca z obywatelami, [...] o charakterze zarówno krajowym, jak i lokalnym⁹, jako płaszczyznę współpracy wskazują „wszechstronny rozwój społeczeństwa obywatelskiego¹⁰. Obecnie w Sejmie X kadencji znajduje się 2 posłów tego ugrupowania. Są nimi Barbara Nowacka – Minister Edukacji Narodowej, oraz Katarzyna Piekarska. Zasiadają między innymi w komisjach, podkomisjach i zespołach parlamentarnych o charakterze równościowym, jak Parlamentarny Zespół do spraw Równouprawnienia Społeczności LGBT+ czy Parlamentarny Zespół Praw Kobiet. Ze względu na nadzór nad Ministerstwem Edukacji Narodowej wskazać można, że edukacja jest głównym obszarem działalności ugrupowania. We wspomnianym zakresie należy wskazać na program pt. Edukacja na rzecz budowania społeczeństwa obywatelskiego, którego jednym z celów jest „Uświadomienie roli społeczeństwa obywatelskiego w funkcjonowaniu współczesnego państwa demokratycznego i we współpracy międzynarodowej¹¹”.

Kampania Wyborcza Inicjatywy Polskiej w 2023 roku odbywała się w ramach Koalicji Obywatelskiej. Współpracowała z koalicjantami, aby uzyskać jak najbardziej korzystny dla całej formacji wynik. Oznacza to, że proponowany przez nich program musiał być wzajemnie spójny. Dlatego skoncentrowano się na podstawowych wspólnych kwestiach, takich jak kwestie społeczne, prawa kobiet, świeckie państwo czy praworządność. Realizowano program „100 konkretów na 100 dni”, którego postępy można śledzić na aktualizowanej stronie internetowej¹². Miało to stanowić przeciwwagę dla wówczas posiadającego w Sejmie większość projektu pod nazwą Zjednoczona Prawica. W jej skład wchodziły takie ugrupowania jak Prawo i Sprawiedliwość oraz mniejsi koalicjanci, tacy jak Suwerenna Polska (wcześniej Solidarna Polska), Porozumienie dla Demokracji (dawniej Porozumienie Jarosława Gowina) i Partia Republikańska.

Kluczowymi z punktu widzenia Inicjatywy Polskiej postulatami w kampanii były prawa kobiet i równość płci, świeckie państwo, sprawiedliwość społeczna, edukacja i prawa młodzieży oraz ochrona demokracji i praworządności.

Barbara Nowacka 8 marca 2023 roku na antenie programu „Gość Radia ZET” u redaktora Bogdana Rymanowskiego promowała takie postulaty jak prawa kobiet i równość płci. Kluczowym problemem w tym temacie było dla pani poseł dążenie do wprowadzenia tzw. zasady suwaka na listach wyborczych całej Koalicji Obywatelskiej.

8 *Ibidem*.

9 *Ibidem*.

10 *Ibidem*.

11 Ministerstwo Edukacji Narodowej, Edukacja na rzecz budowania społeczeństwa obywatelskiego, 26.09.2024, <https://www.gov.pl/web/edukacja/edukacja-na-rzecz-budowania-społeczeństwa-obywatelskiego> [dostęp 9.02.2025].

12 100 konkretów na 100 dni, *Strona Główna*, <https://100konkretow.pl/wszystkie-konkrety/> [dostęp 20.02.2025].

Zasada ta ma na celu wprowadzenie kobiet i mężczyzn na listy wyborcze w taki sposób, aby byli rozmieszczeni naprzemiennie w celu zapewnienia równej reprezentacji obu płci. Nowacka podkreśla, że jej marzeniem jest, aby „wszystkie dziewczyny miały połowę władzy w Polsce i równe wynagrodzenie za równe prace”¹³ i aby je spełnić, będzie namawiała do tego rozwiązania lidera Platformy Obywatelskiej. Zaznaczyła, że w Polsce luka płacowa jest relatywnie nieduża w porównaniu do innych państw UE. Przypomniała o swoim projekcie ustawy o równości wynagrodzeń, który od dwóch lat czeka w tzw. zamrażarce sejmowej. Projekt ten zakładał, że pracodawcy mieliby obowiązek podawania widełek płacowych dla poszczególnych stanowisk, dałoby to możliwość porównania swoich zarobków. Również w 2023 roku promowała hasła dotyczące edukacji i praw młodzieży. Jej działania skupiały się na wzmocnieniu pozycji uczniów w systemie edukacyjnym oraz na zapewnieniu im realnego wpływu na procesy decyzyjne w szkołach. W wywiadzie dla portalu www.dzieje.pl stwierdziła: „Stąd moja inicjatywa stworzenia rzecznika praw ucznia, który dzisiaj wydaje się po prostu niezbędny polskiej młodzieży. Młodzi też muszą mieć swój głos, który będzie słyszany, który będzie ich reprezentacją”¹⁴. Równocześnie wskazuje na konieczność zaangażowania młodzieży w proces pisania programów edukacyjnych. Po wygranych wyborach, 22 czerwca 2024 roku, doszło do spotkania w ramach Okrągłego Stołu Uczniowskiego¹⁵, w którym wzięło udział przeszło 100 uczniów szkół ponadpodstawowych w województwa podlaskiego. Spotkanie to miało na celu zebranie od młodzieży opinii na temat ich doświadczeń edukacyjnych oraz identyfikację obszarów wymagających koniecznych zmian. Na terenie Politechniki Bydgoskiej 18 listopada 2024 roku odbyło się Kujawsko-Pomorskie Forum Młodych – teraz My¹⁶. Kluczowym momentem w tym spotkaniu była debata uczniów przybyłych na forum z ministrem i wiceministrem pt.: Obowiązki i prawa dzieci i młodzieży szkolnej. W budynku Kancelarii Prezesa Rady Ministrów premier Donald Tusk wraz z minister edukacji narodowej Barbarą Nowacką spotkali się 9 grudnia 2024 roku w ramach gali olimpijczyków z młodzieżą będącą medalistami, uczestnikami międzynarodowych olimpiad przedmiotowych, którzy w 2024 roku zdobyli razem 72 indywidualne medale oraz 5 drużynowych. Podczas tego spotkania

13 Radio ZET, *Barbara Nowacka: Marzę, by wszystkie dziewczyny miały w Polsce połowę władzy*, 8.03.2023, <https://wiadomosci.radiozet.pl/Gosc-Radia-ZET/barbara-nowacka-marze-by-wszystkie-dziewczyny-mialy-w-polsce-polowe-wladzy-bede-namawiala-tuska-zeby-cale-listy-byly-nasuwak-8032023> [dostęp 20.02.2025].

14 B. Nowacka: *rzecznik praw ucznia wydaje się niezbędny polskiej młodzieży*, 11.01.2024, <https://dzieje.pl/edukacja/b-nowacka-rzecznik-praw-ucznia-wydaje-sie-niezbedny-polskiej-mlodziezy> [dostęp 20.02.2025].

15 *Barbara Nowacka: dialog z młodzieżą jest ważny dla ministerstwa edukacji*, 22.06.2024, <https://www.pap.pl/aktualnosci/barbara-nowacka-dialog-z-mlodzieza-jest-wazny-dla-ministerstwa-edukacji> [dostęp 20.02.2025].

16 *Spotkanie z Ministrami Edukacji Narodowej Barbarą Nowacką*, 18.11.2024, <https://kujawsko-pomorskie.pl/edukacja/spotkanie-z-ministra-edukacji-narodowej-barbara-nowacka/> [dostęp 20.02.2025].

Nowacka pogratulowała młodzieży: „Jesteśmy dumni z waszych wspólnych dokonań. Mam zaszczyt spotkać się z młodymi ludźmi, którzy poświęcają swój czas na rozwój i edukację, osiągając imponujące sukcesy na arenie międzynarodowej”¹⁷. Wydarzenie to było okazją nie tylko do poznania samych medalistów z premierem i ministrami edukacji, ale również do rozmowy na tematy ich doświadczeń edukacyjnych, a także wysłuchania oczekiwań wobec systemu edukacji.

Chociaż Inicjatywa Polska nie prowadziła odrębnej kampanii wyborczej, znaczenie, jakie miała dla mobilizacji progresywnych wyborców w ramach Koalicji Obywatelskiej, nie było marginalne. Jej działania koncentrowały się na promowaniu praw kobiet, edukacji, świeckiego państwa i praworządności, co wpłynęło na kształt programowy KO i jej przekaz wyborczy. Udział Inicjatywy Polskiej w kampanii KO pokazał, że mimo niewielkiej struktury partia ma wpływ na kształtowanie sceny politycznej w Polsce.

Zieloni nr ewidencyjny partii 182

Zgłoszona została do Sądu Okręgowego w Warszawie 26 listopada 2003 roku, do wskazanego sądu rejestrowego złożono statut aktualizowany 26 listopada 2022 roku w wyniku postanowienia XVI Kongresu Zielonych. W preambule do statutu wykazano, że członkowie należą do europejskiej i światowej rodziny Zielonych. Znaczy to, że panujące w ugrupowaniu zasady mają na celu ochronę przyrody, demokracji i solidarności. W § 2. *Cele i ich realizacja* możemy przeczytać:

Poniżej opisane cele szczegółowe i metody ich realizacji traktujemy jako kroki milowe w dążeniu do osiągnięcia głównych celów działła Zielonych opisanych w preambule.

1. Celami Zielonych są:
 - a. udział w życiu publicznym poprzez wywieranie metodami demokratycznymi wpływu na kształtowanie polityki państwa lub sprawowanie władzy publicznej;
 - b. wpływanie na politykę państwa, w szczególności w dziedzinie klimatu i ochrony środowiska;
 - c. ochrona wolności i praw człowieka i obywatela zapisanych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
 - d. doprowadzenie do sprawiedliwej transformacji energetycznej opartej na odnawialnych źródłach energii i osiągnięcia przez Polskę neutralności klimatycznej;
 - e. budowa gospodarki sprawiedliwej społecznie i opartej na zasadach zrównoważonego rozwoju;
 - f. zapewnienie pełnej równości płci;
 - g. ochrona praw mniejszości: narodowych, etnicznych, religijnych (w tym osób bezwyznaniowych), seksualnych (LGBT+), osób wykluczonych społecznie (z niepełnosprawnościami, osób nieneurotypowych etc.), migrantów;
 - h. zwiększenie prawnej ochrony zwierząt poprzez m.in. dążenie do likwidacji hodowli przemysłowych, chowu klatkowego, hodowli zwierząt na futra, ograniczenia przewozu żywych zwierząt na odległość, ograniczenia łowiectwa, systemowe działania na rzecz poprawy losu zwierząt bezdomnych, poprawę bioróżnorodności i zasad ochrony gatunków chronionych;

¹⁷ Gala olimpijczyków międzynarodowych w Kancelarii Premiera, 9.12.2024, <https://www.gov.pl/web/edukacja/galaolimpijczykow-miedzynarodowych-w-kancelarii-premiera> [dostęp: 20.02.2025].

- i. promowanie zasad demokratycznego państwa prawa, transparentności w życiu publicznym, społecznej kontroli nad instytucjami publicznymi oraz przeciwdziałania patologiom życia publicznego i społecznego;
- j. zacieśnianie integracji europejskiej i wzmacnianie pozycji Polski w Unii Europejskiej;
- k. edukacja polityczna, ekologiczna, zdrowotna i równościowa młodych osób;
- l. ochrona świeckiego charakteru państwa i jego instytucji dla zachowania pełnego rozdziału Kościoła od państwa¹⁸.

W zapiskach statutowych ugrupowanie wskazuje na swój międzynarodowy rodowód, dlatego warto wspomnieć, do jakich konkretnie organizacji międzynarodowych należy. Są to: Europejska Partia Zielonych (European Green Party) oraz Zieloni Globalni (Global Greens). Ich postulaty zawierają się w takich obszarach jak: a) klimat i środowisko, b) sprawiedliwość społeczna i równość, c) demokracja i prawa obywatelskie, d) pokój i polityka zagraniczna. Samo ugrupowanie w upublicznionym na ich stronie internetowej Zielonym Manifestie 2.0¹⁹ zgodnie z statutem pisze o dążeniu do solidarności, sprawiedliwości społecznej, poszerzaniu świadomości obywateli poprzez edukację, kulturę i wzajemne kontakty. Wskazuje również na równość wszystkich obywateli bez względu na kolor skóry, wyznanie, pochodzenie, płeć, wiek czy status społeczny. Istotnym elementem jest również wskazanie w ich mniemaniu na konieczność przywrócenia prawa ludzi do wspólnego, demokratycznego decydowania o sprawach wspólnych, które to zostało zaburzone przez rynki finansowe, siły korporacyjnego lobbingu, a na szczeblu lokalnym przez układy biznesowo-polityczne. Obecnie w Sejmie X kadencji są trzy posłanki tego ugrupowania: Małgorzata Tracz, Urszula Zielińska – sekretarz stanu w Ministerstwie Klimatu i Środowiska, oraz Klaudia Jachira. Zasiadają między innymi w komisjach, podkomisjach i zespołach parlamentarnych o charakterze równościowym, jak Parlamentarny Zespół Praw Kobiet, Parlamentarny Zespół do spraw Równouprawnienia Społeczności LGBT+. Na swojej stronie internetowej w zakładce „stanowiska” prezentują odpowiedzi na nurtujące ich pytania, takie jak umowa z EU-Mercosur, sytuacja w Gruzji czy w sprawie ochrony gatunkowej wilka.

W kampanii 2023 roku Zieloni reprezentowali takie postulaty i wartości, jak: transformacja energetyczna, ochrona przyrody i klimatu, transport publiczny i zrównoważona mobilność, edukacja ekologiczna, zdrowa żywność i rolnictwo ekologiczne oraz sprawiedliwość społeczna i prawa człowieka.

Działania partii Zielonych podczas kampanii wyborczej skupiały się na przedstawieniu Polski jako europejskiego centrum zielonych technologii, co miało umożliwić sprawne przeprowadzenie transformacji energetycznej i uczynienie kraju liderem w zakresie zielonych rozwiązań. Zieloni współpracowali z innymi ugrupowaniami w ramach Koalicji Obywatelskiej. Po wygranych wyborach ich przedstawicielka, Urszula

¹⁸ Statut partii Zieloni, <https://bip.warszawa.so.gov.pl/uploads/politicalsRegister/files/182.pdf> [dostęp 9.02.2025].

¹⁹ Zieloni, Zielony Manifest 2.0, <https://partiazieloni.pl/zielony-manifest-2/> [dostęp 9.02.2025].

Zielińska, objęła stanowisko wiceministra klimatu²⁰. Ta współpraca ma na celu realizację wspólnych celów związanych z transformacją energetyczną i polityką klimatyczną. W ramach unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności Zieloni postulowali objęcie ochroną prawną co najmniej 30% unijnych obszarów lądowych i morskich. Postulowali również wprowadzenie ekopracowni w każdej szkole w Polsce, określając je jako „zielone serce szkoły”. Jednym z głównych postulatów Zielonych było wprowadzenie obowiązkowych lekcji ekologii w szkołach. W tym kontekście Zieloni proponowali ograniczenie finansowania lekcji religii z budżetu państwa na rzecz zajęć z ekologii, co miałoby na celu lepsze przygotowanie młodego pokolenia do wyzwań związanych ze zmianami klimatycznymi i ochroną środowiska. „Zieloni podkreślają, że nie chcą całkowitego wyprowadzenia lekcji religii ze szkół, tylko zakończenia jej finansowania z budżetu państwa”²¹.

W ramach kampanii wyborczej Zieloni opracowali program pt. Zielony Alfabet²², który w przystępny sposób przedstawiał najważniejsze zagadnienia związane z ekologią i zrównoważonym rozwojem. Dlatego też zobowiązali się do działań na rzecz wprowadzenia edukacji ekologicznej na wszystkich poziomach nauczania oraz wspierania inicjatyw promujących ochronę środowiska. Zieloni promują hasła sprawiedliwości społecznej i praw człowieka, włączając je w swoje działania polityczne oraz kampanie społeczne. Partia zwracała uwagę na konieczność ochrony praw pracowniczych, promowania równości płci oraz wspierania mniejszości społecznych. W ramach praw pracowniczych postulują skrócenie czasu pracy do 30 godzin tygodniowo. Partia angażowała się w kampanie przeciwko mowie nienawiści, dyskryminacji oraz wszelkim formom wykluczenia społecznego. Edukacja społeczeństwa w zakresie praw człowieka i sprawiedliwości społecznej według partii Zielonych stanowi podstawę do zmiany świadomości społecznej. Organizują oni warsztaty, seminaria oraz kampanie informacyjne mające na celu zwiększenie świadomości obywateli na temat ich praw oraz mechanizmów ich ochrony. Partia Zieloni jest orędownikiem praw osób LGBTQ+, walcząc o ich równouprawnienie i akceptację społeczną. Sprzeciwia się wszelkim formom dyskryminacji ze względu na orientację seksualną czy tożsamość płciową. Wspiera inicjatywy na rzecz legalizacji związków partnerskich oraz edukacji antydyskryminacyjnej.

20 *Zieloni wchodzą do rządu Tuska. Co z atomem, któremu są przeciwni?*, 21.12.2023, <https://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/7%2C54420%2C30533950%2Czieloni-wchodza-do-rzadu-tuska-co-z-atomem-ktoremu-sa-przeciwni.html> [dostęp 20.02.2025].

21 *Partia Zieloni, która idzie do wyborów z list Koalicji Obywatelskiej, chce skończyć z finansowaniem lekcji religii w szkołach z budżetu państwa. Zaoszczędzone w ten sposób pieniądze chce przeznaczyć na opiekę psychologiczną dla młodzieży i lekcje ekologii*, 29.08.2023, <https://trojmiasto.wyborcza.pl/trojmiasto/7%2C35612%2C30132210%2Czieloni-skonczyc-z-finansowaniem-religii-z-budzetu-wprowadzic.html> [dostęp 20.02.2025].

22 *Zielony alfabet*, <https://partiazieloni.pl/zielony-alfabet/> [dostęp 20.02.2025].

Nowa Lewica nr ewidencyjny partii 87

Zgłoszona została do Sądu Okręgowego w Warszawie 22 kwietnia 1999 roku, do wskazanego sądu rejestrowego złożono statut na podstawie Uchwały Krajowej Konwencji Sojuszu Lewicy Demokratycznej z 14 grudnia 2019 r. w sprawie zmiany statutu partii. W statucie czytamy, że „wartościami naczelnymi partii są wolność, równość i sprawiedliwość społeczna”²³, ponadto

Opowiadamy się za równością wszystkich obywateli i obywateli, we wszystkich obszarach życia, niezależnie od płci, wieku, stanu zdrowia, narodowości, przynależności etnicznej, przekonań religijnych, bezwyznaniowości, orientacji seksualnej.

Partia za swoje cele uznaje:

- obronę praworządności oraz praw i wolności gwarantowanych przez Konstytucję,
- pogłębianie obecności Polski w Unii Europejskiej i dbałość o pokojowe i partnerskie relacje ze wszystkimi sąsiadami,
- ochronę praw pracowników, godnych warunków pracy i płacy oraz zabezpieczenia społecznego,
- dążenie do zwiększenia znaczenia samorządu terytorialnego, roli konsultacji społecznych, dialogu partnerów społecznych i innych form wpływu obywateli na funkcjonowanie państwa,
- ochronę środowiska naturalnego, zrównoważony rozwój, dobro przyszłych pokoleń,
- rzeczywisty rozdział państwa od Kościołów i związków wyznaniowych,
- promocję idei socjaldemokracji i jej dziedzictwa. [...]

Strategicznym partnerem partii są progresywne związki zawodowe.

Partia promuje te cele i wartości na forum międzynarodowym, współpracując z innymi partiami socjaldemokratycznymi i progresywnymi²⁴.

W statucie odnotowano współpracę z organizacjami międzynarodowymi. Organizacjami tymi są Partia Europejskich Socjalistów oraz Postępowy Sojusz Socjalistów i Demokratów. Ich działania skupiają się w obszarach sprawiedliwości społecznej, demokracji, ekologii i praw człowieka. Warto podkreślić, że w skład ugrupowania wchodziły dwie główne frakcje, a mianowicie SLD (13 posłów) oraz Wiosna (5 posłów). Do klubu należą również Daria Gosek-Popiołek, Dorota Olko i Joanna Wicha, które w październiku 2024 roku wystąpiły z partii Lewica Razem. Należy podkreślić, że Nowa Lewica pomimo złożenia z dwóch frakcji, jak wskazano, stanowi najliczniejszą grupę o charakterze lewicowym w Sejmie X kadencji. Mogłoby to sugerować, że mają największą siłę głosu do realizowania swoich postulatów ideowych.

Jako swój cel w wyborach 2023 roku Nowa Lewica ustanowiła wyjście z politycznej marginalizacji. W swojej kampanii wyborczej skupiła się na postulatach gospodarczych, które miały na celu poprawę warunków życia obywateli, a szczególnie osób o niższych dochodach. Postulaty te były zgodne z tradycyjnymi ideami lewicowymi, które promują państwo opiekuńcze, redystrybucję dochodów oraz sprawiedliwość społeczną. Pośród

²³ Statut partii Nowa Lewica, <https://bip.warszawa.so.gov.pl/uploads/politicalsRegister/files/87.pdf> [dostęp 9.02.2025].

²⁴ *Ibidem*.

postulatów gospodarczych Nowej Lewicy była podwyżka płacy minimalnej. Celem tego postulatu było podniesienie standardów życia osób pracujących na najniższych stanowiskach, które nie miały wystarczających środków do życia. Nowa Lewica proponowała wprowadzenie mechanizmu, który umożliwiłby systematyczne podwyższanie płacy minimalnej, aby dostosować ją do rzeczywistych kosztów życia. Według partii poprawa sytuacji osób o najniższych dochodach była jednym z fundamentów sprawiedliwości społecznej. Postulowała także wprowadzenie podatku progresywnego. Oznaczało to, że osoby o wyższych dochodach powinny płacić wyższy podatek, co miało na celu zmniejszenie nierówności dochodowych w Polsce. Partia proponowała zmiany w systemie podatkowym, aby obciążyć najbogatszych w większym stopniu, jednocześnie łagodząc ciężar podatkowy dla osób o niższych dochodach. Postawiła również na realizację ambitnego programu mieszkaniowego, który miał zapewnić dostęp do tanich mieszkań osobom o niskich dochodach. Jako partia lewicowa promowała postulaty związane z równouprawnieniem kobiet i mężczyzn. Kampania wyborcza skupiała się na równych prawach kobiet w zakresie pracy, wynagrodzenia oraz dostępu do stanowisk kierowniczych. Ponadto Nowa Lewica stawiała na walkę z przemocą wobec kobiet i dzieci, w tym na zapewnienie skuteczniejszej ochrony ofiarom przemocy domowej, dodatkowo skupiła się na poprawie sytuacji osób z niepełnosprawnościami w Polsce. Partia proponowała szereg działań na rzecz zwiększenia dostępności przestrzeni publicznych, wprowadzenia bardziej elastycznych regulacji w zakresie zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami oraz zapewnienia lepszego dostępu do usług zdrowotnych. Postulaty Nowej Lewicy w kampanii 2023 roku miały na celu poprawę jakości życia obywateli, walkę z nierównościami społecznymi oraz ochronę środowiska. Celem partii było stworzenie bardziej sprawiedliwego społeczeństwa, w którym każdy obywatel miałby równe szanse. Nowa Lewica stawiała na inwestycje w sektor publiczny, sprawiedliwy system podatkowy, równość płci, prawa mniejszości oraz ekologiczną transformację gospodarki.

Polska Partia Socjalistyczna (PPS) nr ewidencyjny partii 4

Zgłoszona została do Sądu Okręgowego w Warszawie 4 września 1990 roku, do wskazanego sadu rejestrowego złożono statut uchwalony przez 37 Kongres PPS w 2003 r. wraz z późniejszymi zmianami. W statucie czytamy, że w swoich podstawach odwołuje się do historii i tradycji zapoczątkowanej jeszcze w listopadzie 1892 roku na Zjeździe Polskich Socjalistów w Paryżu, a jej podstawową wartością ideową jest humanizm socjalistyczny. Czytamy również:

Art. 2

1. Polska Partia Socjalistyczna stoi na straży obrony interesów i praw ludzi pracy.
2. Polska Partia Socjalistyczna kreuje politykę sprawiedliwości społecznej, prowadzi walkę z bezrobociem naruszającym konstytucyjne prawa i godności człowieka²⁵.

W trakcie kampanii wyborczej PPS skupiła się na promowaniu postulatów, które miały na celu poprawę jakości życia obywateli oraz budowę sprawiedliwego społeczeństwa. PPS postulowała konieczność reformy służby zdrowia w celu poprawy sytuacji pacjentów. Senator Wojciech Konieczny podkreślał rolę PPS w ruchu polskiej lewicy oraz potrzebę lewicowej reformy służby zdrowia. Bogdan Chrzanowski zwracał uwagę na problemy rozwarstwienia bytowego i podkreślał ukierunkowanie partii na humanizm socjalistyczny. PPS opowiadała się za wprowadzeniem progresywnego systemu podatkowego, w którym osoby o wyższych dochodach płaciłyby wyższe stawki podatkowe. Celem tego rozwiązania było zmniejszenie nierówności dochodowych oraz zapewnienie dodatkowych środków na finansowanie usług publicznych. Partia podkreślała znaczenie małych i średnich przedsiębiorstw dla gospodarki i postulowała wprowadzenie ułatwień dla ich funkcjonowania, takich jak uproszczenie procedur administracyjnych czy dostęp do preferencyjnych kredytów²⁶.

W Sejmie X kadencji ugrupowanie Polska Partia Socjalistyczna nie ma swojego przedstawiciela.

Unia Pracy (UP) nr ewidencyjny partii 62

Zgłoszona została do Sądu Okręgowego w Warszawie 3 września 1992 roku, do wskazanego sądu złożono statut uchwalony Uchwałą XII Kongresu Unii Pracy z 25 lutego 2006 roku. W statucie czytamy:

Art. 3

1. Celem UP jest udział w życiu publicznym, a w szczególności wywieranie wpływu na kształtowanie polityki państwa i sprawowanie władzy²⁷.

W ramach programu wyborczego z 2023 roku Unia Pracy postulowała konieczność reformy służby zdrowia w celu zapewnienia powszechnego dostępu do bezpłatnej opieki medycznej. Partia podkreślała potrzebę zwiększenia nakładów na ochronę zdrowia oraz poprawy warunków pracy personelu medycznego. UP zwracała uwagę na konieczność przeciwdziałania rozwarstwieniu społecznemu poprzez wprowadzenie polityk socjalnych wspierających najuboższych oraz marginalizowanych obywateli.

25 Statut partii Polskiej Partii Socjalistycznej, <https://bip.warszawa.so.gov.pl/uploads/politicalsRegister/files/4.pdf> [dostęp 23.02.2025].

26 Deklaracja Programowa Polskiej Partii Socjalistycznej, *Strona główna*, <https://ppspl.eu/deklaracja-programowa/> [dostęp 25.02.2025].

27 Statut partii Unia Pracy, <https://bip.warszawa.so.gov.pl/uploads/politicalsRegister/files/62.pdf> [dostęp 25.02.2025].

Unia Pracy opowiadała się za wprowadzeniem programów socjalnych mających na celu wyrównywanie szans życiowych oraz przeciwdziałanie ubóstwu. Partia zdecydowanie popierała prawa kobiet – decydowania o swoim ciele, w tym dostęp do legalnej aborcji oraz procedur *in vitro*. Partia opowiadała się również za równouprawnieniem mniejszości seksualnych oraz etnicznych, promując polityki antydyskryminacyjne. UP opowiadała się za wprowadzeniem progresywnego systemu podatkowego, w którym osoby o wyższych dochodach płaciłyby wyższe stawki podatkowe. Celem tego rozwiązania było zmniejszenie nierówności dochodowych oraz zapewnienie równomiernego rozkładu dochodu²⁸.

W Sejmie X kadencji ugrupowanie Unia Pracy nie ma swojego przedstawiciela. W ramach wspólnej strony internetowej dla ugrupowań Nowa Lewica, PPS i Unia Pracy w zakładce „program”²⁹ wykazano 155 punktów w kluczowych obszarach, takich jak: dobra praca, edukacja, ochrona środowiska, rolnictwo, równość i szacunek, dyplomacja i współpraca, bezpieczeństwo i zdrowie. Natomiast w zakładce „dokumenty” można pozyskać projekty zmiany ustawy o społecznych formach rozwoju mieszkalnictwa oraz niektórych innych ustaw oraz o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych. Nowa Lewica złożyła do tej pory projekt ustawy o rejestrowanych związkach partnerskich czy projekt uchwały Rady Ministrów zmieniającej uchwałę w sprawie ustanowienia Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030. Należy też wspomnieć o sztandarowym projekcie, z którym lewica szła do wyborów parlamentarnych, czyli zmianą prawa aborcyjnego lub depenalizacją czynów związanych z terminacją ciąży. Proponowano to projektem o zmianie ustawy – Kodeks karny nr druku 176, projekt tyczący częściowej depenalizacji i dekryminalizacji czynów związanych z terminacją ciąży, ustawa została odrzucona 12 lipca 2024 roku. Projekt ustawy Poselski projekt ustawy o bezpiecznym przerywaniu ciąży nr druku 177 zapewniający możliwość terminacji ciąży do końca 12. tygodnia w ramach świadczenia lekarskiego oraz w ramach szerszego porozumienia grupy posłów projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny nr druku 611 zapewnia częściową dekryminalizację przerywania za zgodą kobiety jej ciąży. Oba druki 177 i 611 są w dalszym ciągu procedowanie.

W celu oddania pełnego obrazu polskiej lewicy należy wspomnieć, że ugrupowania Nowa Lewica, Razem, PPS i Unia Pracy 27 lutego 2023 roku podpisały wspólnie porozumienie o współpracy w wyborach parlamentarnych. Efektem tego była wspólna praca w kampanii wyborczej i startowanie z jednego wspólnego Komitetu Wyborczego Nowa Lewica, a następnie utworzenie wspólnego klubu poselskiego. Porozumienie to było w mocy do 27 października 2024 roku, gdy na konferencji prasowej współprze-

28 Unia Pracy, *Strona główna*, <https://www.uniaprac.org.pl/> [dostęp 25.02.2025].

29 Partia Nowa Lewica, *Strona główna*, <https://klub-lewica.org.pl/program> [dostęp 10.02.2025].

wodniczący Razem Adrian Zandberg ogłosił, że ugrupowanie opuszcza rząd Donalda Tuska oraz Parlamentarny Klub Lewicy.

Lewica Razem nr ewidencyjny partii 353

Zgłoszona została do Sądu Okręgowego w Warszawie 21 maja 2015 roku, do wskazanego sądu złożono statut uchwalony Uchwałą Kongresu Partii Lewica Razem z 23 października 2022 roku. W statucie czytamy:

Art. 3. (cele Razem)

Celami Razem są w szczególności:

- 1) budowa państwa dobrobytu;
- 2) promowanie rozwiązań równościowych;
- 3) stanie na straży sprawiedliwości społecznej;
- 4) troska o klimat, bioróżnorodność i stabilność ekosystemów;
- 5) umacnianie praw pracowniczych, wspieranie samorządności pracowniczej i współpraca ze związkami zawodowymi;
- 6) demokratyzacja życia gospodarczego i społecznego we wszelakich ich aspektach;
- 7) promowanie jawności i transparentności działań władzy na wszystkich szczeblach;
- 8) budowanie świeckości państwa³⁰.

W ramach kampanii wyborczej 2023 roku Partia Razem (dalej PR) postulowała konieczność reformy służby zdrowia w celu zapewnienia powszechnego dostępu do bezpłatnej opieki medycznej. Partia podkreślała potrzebę zwiększenia nakładów na ochronę zdrowia oraz poprawy warunków pracy personelu medycznego. Partia wskazywała konieczność przeciwdziałania rozwarstwieniu społecznemu poprzez wprowadzenie polityk socjalnych wspierających najuboższych oraz marginalizowanych obywateli. PR opowiadała się za wprowadzeniem programów socjalnych mających na celu wyrównywanie szans życiowych oraz przeciwdziałanie ubóstwu. PR zdecydowanie popierała prawa kobiet do decydowania o swoim ciele, w tym dostęp do legalnej aborcji oraz procedur *in vitro*. Partia opowiadała się również za równouprawnieniem mniejszości seksualnych oraz etnicznych, promując polityki antydyskryminacyjne. PR opowiadała się za wprowadzeniem progresywnego systemu podatkowego, w którym osoby o wyższych dochodach płaciłyby wyższe stawki podatkowe. Celem tego rozwiązania było zmniejszenie nierówności dochodowych oraz zapewnienie dodatkowych środków na finansowanie usług publicznych. Partia proponowała wprowadzenie ulg podatkowych oraz programów wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw, aby stymulować rozwój gospodarczy oraz tworzenie nowych miejsc pracy. PR kładła duży nacisk na konieczność inwestowania w odnawialne źródła energii oraz technologie przyjazne środowisku, aby przeciwdziałać zmianom klimatycznym i promować zrównoważony

³⁰ Statut partii Lewica Razem, <https://bip.warszawa.so.gov.pl/uploads/politicalRegister/files/353.pdf> [dostęp 25.02.2025].

rozwój. Partia postulowała wprowadzenie zmian w systemie edukacji, aby dostosować go do współczesnych wyzwań oraz zapewnić równość szans edukacyjnych dla wszystkich uczniów. Partia Razem proponowała podniesienie wynagrodzeń dla nauczycieli oraz zapewnienie im lepszych warunków pracy, aby zwiększyć prestiż zawodu nauczyciela i przyciągnąć do niego nowych kandydatów. Partia opowiadała się za wprowadzeniem do programów nauczania tematów związanych z edukacją obywatelską oraz ekologiczną, aby kształtować świadomych i odpowiedzialnych obywateli. Ugrupowanie zastosowało różnorodne metody i narzędzia w swojej kampanii wyborczej, aby dotrzeć do jak największego grona wyborców i skutecznie przekazać swoje postulaty. Kandydaci i działacze partii organizowali liczne spotkania z wyborcami w różnych częściach państwa, aby bezpośrednio prezentować program wyborczy oraz wsłuchać się w potrzeby i oczekiwania obywateli. Partia Razem aktywnie wykorzystywała media społecznościowe do promowania swoich postulatów, angażowania wyborców oraz budowania społeczności wokół partii. Partia nawiązała współpracę z różnymi organizacjami pozarządowymi oraz związkami zawodowymi, aby wspólnie promować lewicowe wartości i postulaty³¹.

Zakończenie

Przedstawiono polskie partie definiujące się jako opcje o profilach lewicowych. W wyniku analizy dokumentów źródłowych, takich jak statuty partii, ich deklaracji programowych, działań podejmowanych w przestrzeni publicznej oraz innych dostępnych źródłach, potwierdzono, że wskazane ugrupowania: Inicjatywa Polska, Zieloni, Nowa Lewica, PPS, Unia Pracy, Lewica Razem w różnym stopniu realizują wartości lewicowe, takie jak wola powszechna, równość i solidarność. Wyniki badań przedstawia tabela 1. Zawarto w niej wynik analizy wskazujący, czy autor znalazł poszukiwane wartości w warstwie deklaratywnej. Wykazanie to wiąże się z brakiem reprezentacji w Sejmie X kadencji.

Tabela 1. Wynik analizy: aktualne Polskie partie lewicowe w zestawieniu z klasycznymi postulatami. Deklarowane wartości: 0 – brak; 1 – zadeklarowano

Ugrupowania	Wola powszechna	Równość	Solidarność
Inicjatywa Polska	1	1	1
Zieloni	1	1	1
Nowa Lewica	1	1	1
PPS	0	0	1
Unia Pracy	0	0	1
Razem	1	1	1

Źródło: opracowanie własne.

³¹ Partia Razem, *Strona główna*, <https://partiarazem.pl/deklaracja-programowa> [dostęp 25.02.2025].

Bibliografia

- 100 konkretów na 100 dni, *Strona Główna*, <https://100konkretow.pl/wszystkie-konkrety/> [dostęp 20.02.2025].
- B. Nowacka: *rzecznik praw ucznia wydaje się niezbędny polskiej młodzieży*, 11.01.2024, <https://dzieje.pl/edukacja/b-nowacka-rzecznik-praw-ucznia-wydaje-sie-niezbedny-polskiej-mlodziezy> [dostęp 20.02.2025].
- Barbara Nowacka: *dialog z młodzieżą jest ważny dla ministerstwa edukacji*, 22.06.2024, <https://www.pap.pl/aktualnosci/barbara-nowacka-dialog-z-mlodzieza-jest-wazny-dla-ministerstwa-edukacji> [dostęp 20.02.2025].
- Deklaracja Programowa Polskiej Partii Socjalistycznej, *Strona główna*, <https://ppspl.eu/deklaracja-programowa/> [dostęp 25.02.2025].
- Gala olimpijczyków międzynarodowych w Kancelarii Premiera, 9.12.2024, <https://www.gov.pl/web/edukacja/galaolimpijczykow-miedzynarodowych-w-kancelarii-premiera> [dostęp 20.02.2025].
- Inicjatywa Polska, *Strona Główna*, <https://ipl.org.pl/o-nas/> [dostęp 8.02.2025].
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej Dz.U. z 1997 r. nr 78 poz. 484.
- Marks K., Engels F., *Manifest partii komunistycznej*, Studenckie Koło Filozofii Marksistowskiej, Warszawa 2007.
- Ministerstwo Edukacji Narodowej, *Edukacja na rzecz budowania społeczeństwa obywatelskiego*, 26.09.2024, <https://www.gov.pl/web/edukacja/edukacja-na-rzecz-budowania-spoleczenstwa-obywatelskiego> [dostęp 9.02.2025].
- Partia Nowa Lewica, *Strona główna*, <https://klub-lewica.org.pl/program> [dostęp 10.02.2025].
- Partia Razem, *Strona główna*, <https://partiarazem.pl/deklaracja-programowa> [dostęp 25.02.2025].
- Partia Zieloni, *która idzie do wyborów z list Koalicji Obywatelskiej, chce skończyć z finansowaniem lekcji religii w szkołach z budżetu państwa. Zaoszczędzone w ten sposób pieniądze chce przeznaczyć na opiekę psychologiczną dla młodzieży i lekcje ekologii*, 29.08.2023, <https://trojmiasto.wyborcza.pl/trojmiasto/7%2C35612%2C30132210%2Czieloni-skonczyz-z-finansowaniem-religii-z-budzetu-wprowadzic.html> [dostęp 20.02.2025].
- Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 sierpnia 2023 r. w sprawie zarządzenia wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. z 2023 r. poz. 1564.
- Radio ZET, *Barbara Nowacka: Marzę, by wszystkie dziewczyny miały w Polsce połowę władzy*, 8.03.2023, <https://wiadomosci.radiozet.pl/Gosc-Radia-ZET/barbara-nowacka-marze-by-wszystkie-dziewczyny-mialy-w-polsce-polowe-wladzy-bede-namawiala-tuska-zeby-cale-listy-byly-na-suwak-8032023> [dostęp 20.02.2025].
- Spotkanie z Ministrami Edukacji Narodowej Barbarą Nowacką, 18.11.2024, <https://kujawsko-pomorskie.pl/edukacja/spotkanie-z-ministra-edukacji-narodowej-barbara-nowacka/> [dostęp 20.02.2025].
- Statut partii Inicjatywa Polska, <https://bip.warszawa.so.gov.pl/uploads/politicalsRegister/files/401.pdf> [dostęp 8.02.2025].
- Statut partii Lewica Razem, <https://bip.warszawa.so.gov.pl/uploads/politicalsRegister/files/353.pdf> [dostęp 25.02.2025].
- Statut partii Nowa Lewica, <https://bip.warszawa.so.gov.pl/uploads/politicalsRegister/files/87.pdf> [dostęp 9.02.2025].
- Statut partii Polskiej Partii Socjalistycznej, <https://bip.warszawa.so.gov.pl/uploads/politicalsRegister/files/4.pdf> [dostęp 23.02.2025].
- Statut partii Unia Pracy, <https://bip.warszawa.so.gov.pl/uploads/politicalsRegister/files/62.pdf> [dostęp 25.02.2025].
- Statut partii Zieloni, <https://bip.warszawa.so.gov.pl/uploads/politicalsRegister/files/182.pdf> [dostęp 9.02.2025].
- Unia Pracy, *Strona główna*, <https://www.uniapraczy.org.pl/> [dostęp 25.02.2025].

Wyniki głosowania w wyborach do Sejmu w 2023 roku, <https://sejmsenat2023.pkw.gov.pl/sejmsenat2023/pl/sejm/wynik/pl> [dostęp 2.02.2025].

Zieloni wchodzą do rządu Tuska. Co z atomem, któremu są przeciwni?, 21.12.2023, <https://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/7%2C54420%2C30533950%2Czieloni-wchodza-do-rzadu-tuska-co-z-atomem-ktoremu-sa-przeciwni.html> [dostęp 20.02.2025].

Zieloni, Zielony Manifest 2.0, <https://partiazieloni.pl/zielony-manifest-2/> [dostęp 9.02.2025].
Zielony alfabet, <https://partiazieloni.pl/zielony-alfabet/> [dostęp 20.02.2025].

Whither the Left? Contemporary Polish Left-Wing Parties Compared with Classical Postulates

ABSTRACT: The article analyzes contemporary Polish political parties declaring leftist values, focusing on three classic pillars of leftist ideology: popular will, equality and solidarity. The analysis includes six parties: the Polish Initiative, the Greens, the New Left, the Polish Socialist Party (PPS), the Labor Union and the Left Together. The study is based on a review of the parties' statutes, their program declarations and actions taken in the public space. In the context of contemporary politics, the author notes that left-wing parties in Poland often function within broader coalitions, forcing ideological compromises. The analysis also reveals difficulties in the practical implementation of leftist demands, especially in the face of the dominance of centrist and conservative groupings. Nonetheless, leftist parties play an important role in public debate, promoting ideas of social equality, democratization and economic justice. In conclusion, the article emphasizes that although the contemporary left in Poland is not homogeneous, it still refers to historical values, trying to adapt them to the changing socio-political realities.

KEYWORDS: left-wing in Poland, left-wing parties, popular will, equality, solidarity, parliamentary elections 2023

Mateusz BAJON – student ostatniego semestru studiów magisterskich politologii Uniwersytetu Zielonogórskiego. Laureat V edycji *Międzynarodowego konkursu na esej geopolityczny*.